

1.

„Minulý týden otrávila jedna žena v Simmeringu svého manžela. Namíchala mu do ranní kávy dávku cyanokáli, která by stačila na deset býků. Říká se, že muž ji dlouhá léta týral a utlačoval, až se rozhodla podniknout něco na svou obranu. Ať už to bylo jakkoli, celá záležitost se dala vyřešit méně drasticky, kdyby se ta ubožačka včas naučila zacházet se svými city.“

Tak se šachový mistr Georg Hummel rozepsal ve svém sloupku v Neue Freie Presse toho lednového dne roku 1910, kdy se ve Vídni konala první partie utkání o mistra světa v šachu mezi Němcem Emanuelem Laskerem a jeho rakouským vyzyvatelem Carlem Haffnerem. Hummel byl dobrým žurnalistou. Šachy měly u mnohých pověst hry vášnivě pěstované vyhublými kancelářskými rady a vychytralými Židy, hry ještě nudnější než mistrovství ve sběru známek nebo soutěže v háčkování krajkových deček. Aby šachy přiblížil obyčejnému čtenáři, nezalekl se Hummel ničeho. Jeho

titulky byly tak strhující, až měl leckdo pocit, že rozevřel stránky lokálních novin. Beze studu připisoval šachovým mistrům rozmanité smyšlené příhody. Přesvědčivě srovnával šachy s malířstvím, taroky, přeta-hovanou lanem či dokonce valčíkem a přes zjevnou nepravdivost se oháněl různými odvážnými i naivními tvrzeními, jen aby nalákal čtenáře.

„Často jsem na tomhle místě upozorňoval,“ psal dále o vraždě v Simmeringu, „že pro vyrovnanost každého člověka není nic prospěšnějšího než šachy. Slyšel snad kdy někdo o násilném činu, který by se udál v prostředí šachových hráčů? Takové dětinskosti jsou s jejich povahou naprosto neslučitelné, neboť umějí udržet nervy na uzdě a své námitky vůči potížím naší milé doby dokážou vyslovit u šachovnice. Ale ať si nikdo nemyslí, že šachisté jsou vzdáleni vši snaze přimíchat soupeři do šálku i řádnou dávku nevraživosti: krvežíznivý boxer, a to nežertuji, je příjemným společníkem ve srovnání s většinou šachových velikánů našich dní. Drsnost, s níž se šachový mistr světa Lasker vypořádává se svými soupeři, nemá obdoby, a o nelítostných útočných kvalitách pánů Tarasche, Janowského, Marshalla a jim podobných tu jistě nemusím dlouze plýtvat slovy. Proti nim působí náš Carl Haffner jako učiněný beránek. Hraje klidně a neokázale, jak to odpovídá jeho povaze. Chrání se jakýchkoli riskantních útoků a nepromyšlených manévřů. Jako by chtěl svému soupeři říci: ‚Tak mě poraz, dokážeš-li to! Je nejznamenitějším zástupcem vídeňské šachové školy. Já tvrdím: Carl Haffner je nejlepším obráncem na světě. V mnoha

partiích remizuje, to je pravda. Ale zdolat ho vyžaduje sílu giganta, vůli génia. Zda toho bude mocný Lasker schopen, můžeme ode dneška sledovat. On a vídeňský mistr spolu bojují v prostorách Vídeňského šachového klubu (1. okrsek, Wallnerstraße 2). Já osobně nevěřím, že Lasker rozhodne jednu jedinou z deseti partií souboje o mistra světa pro sebe, neboť: géniové neexistují. Ani já, Georg Hummel, nejsem génius.“

Hummel si četl tyhle řádky u snídaně v kavárně u Mariánského mostu s uspokojením. Stávalo se často, že sazeč, který šachové hře nerozuměl, provedl o své újmě korektury, vložil do článku absurdní mezititulky nebo ho jiným způsobem zmarnil. Dnešní sloupek ale prošel sazečovými rukama bez úhony. Hummel si zamnul ruce. Článek se podle všeho povedl a přivábí k utkání zástupy lidí.

Aby zklidnil žaludek, objednal si koňak. Rozepjal vestu nad nadouvajícím se břichem. Při pomyšlení na zápas málem překousl viržinko. Považoval za svou zásluhu, že kdysi mladého talentovaného Haffnera objevil, a přesto – tak nervózní nebyl, ani když si sám sedal k šachovnici.

Nevnímal provoz v lokále ani zvuky z postupně se zalidňující ulice. Neustále pokukoval po hodinách, není-li už čas odjet do Wallnerstraße, aby mu neuniklo nic z příprav k zápasu. Prolistoval noviny, ale nevěnoval pozornost ani titulcům. Tu a tam přikývl na pozdrav nějakému stálému hostu. Mistra Weisse, který přistoupil s rozzářenými očima k jeho stolu, aby s ním zasvěceně probral Haffnerovy vyhlídky, zahnal

nevrle slovy: „Nechte mě být! S vámi nebudu sdílet ani stůl, ani názory – a už vůbec ne to rozčilení!“ Nato se Weiss se smíchem stáhl a potící se Hummel objednal další dva koňaky. Jeden z nich nechal donést k Weissovu stolu. Weiss s díky pozdvihl skleničku. Vrchní číšník s úžasem sledoval, jak Hummel vyplázl na mistra Weisse jazyk jako žába.

Do kavárny nahlédl Haffnerův sekundant Hugo Fährndrich, mávajícího Hummela ale přehlédl a vyrazil zase ven. Hummel dopadl zpátky do židle. Fährndricha by byl rád u svého stolu přivítal, svým způsobem jako spoluspiklence.

Hummela trýznil pocit, že celý lokál nemluví o ničem jiném než o zápase. Když se ho vrchní číšník, který se jinak choval v kavárně velmi zdrženlivě, otázal, kde asi teď Haffner je, zdvihl se ze židle. „Pane, to je s vámi k zbláznění!“ zvolal. A aby ho číšník neslyšel, dodal: „Sedí na záchodě, co byste řekl?“ Zaplatil a vydal se pěšky do Vídeňského šachového klubu.

Carl Haffner neseděl na záchodě. Zašel za svou nevlastní sestrou Linou Bauerovou. Ta byla toho rána zaměstnána tím, že za zbytek svého denního kapesného, jehož nikoli bezvýznamnou část vydala u pekaře za snídani, koupila noviny.

„Carle, slyšíš? Tady stojí: ‚Král šachové hry Emanuel Lasker dnes narazí na velkého vídeňského mistra Carla Haffnera, vítěze významných turnajů a vydavatele Deutsche Schachzeitung. I když Lasker platí

za favorita, čeká ho těžký úkol. Nikdo se nedokáže tak houževnatě bránit jako sympatický Haffner.‘“

Carl lehce zavtipkoval, aby odvedl její pozornost od novin. Rozplýval se nad dobrotami, které sestra koupila. Ve skutečnosti uspokojil svůj apetit jedinou zemlí. Nejenže jí to jemné pečivo přál – on se ho ani neodvážil dotknout. Lina to nezaregistrovala. Novinové zprávy ji tak oslnily, že dokonce zapomněla na svou obvyklou starostlivost.

„Tebe to vůbec nevzrušuje?“ zeptala se.

Samozřejmě že byl celý napjatý. Ale od chvíle, kdy ráno vešel ve svém nejlepším obleku do sestřina dokonale uklizeného, teplého bytu, kde to vždycky vonělo po dřevěném nábytku, svěžím prádle a levanduli, mu pohled na Linu zaplašil všechny myšlenky na šachy.

Její bytost, to byla tichá, jednoduchá melodie, kterou si člověk brouká, když se v létě brouzdá po louce a oddává se vůni trávy a větru. Spěch a hlasitá slova jí byly cizí. Když ve svých domácích šatech proplouvala lehce jako stín místnostmi, každým svým dotekem se jemně omlouvala za to, že existuje. Své touhy plně podržovala blahu jiných, vlastně to bylo její nejniternější přání. Carla těšilo, když ji viděl, jak se zcela odtržena od reality sklání nad novinami. Už dávno si zvykl na to, že jeho jméno stojí v novinách, někdy dokonce s fotografií. Neměl to příliš rád. Ale když viděl, jak Lině září oči, přece jen pociťoval vděk.

Než se rozloučil, zahrála mu ještě na klavír jeho oblíbenou melodii. Doprovodit ho nechtěla. Kdyby

seděla v místnosti, kde se hrálo, měl by pocit, že ji musí bavit, a to by neprospělo jeho soustředění.

Svítilo slunce, vzduch byl chladný a jasný. Na ulici ležela sněhová pokrývka. Hráť se začalo v pět hodin. Carl se měl objevit v šachovém klubu ve dvě. V jeho bytě se už týdný netopilo a nemělo smysl tam trávit dobu čekání.

Vydal se na procházku bez cíle. Neměl u sebe peníze, aby si mohl dovolit kávu, na oběd nemohl ani pomyslet. Občas se vplížil do nějaké kavárny, aby se ohřál v místnosti, kde se hrály šachy, jen na tak dlouho, než se na něho obrátil číšník s nevyhnutelnou otázkou, co si objedná. Ale všude ho vítali spontánním potleskem. Lidé se kolem něho seskupili, přáli mu štěstí a ptali se ho, co si dá k jídlu a pití. Carl musel na své poměry vyvinout nevšední energii, aby mohl lokál opět opustit s poukazem na to, že se musí v klidu připravit. Přestože měl velký hlad, nedokázal se přemoci, aby se nechal od někoho pozvat, aby někomu jinému takříkajíc odtrhl sousto od úst.

Dlouhá chůze mu vyhnala chlad z údů. Na rohu ulice, kde stál šachový klub, se náhle zastavil. Před klubem se tísnila snad stovka lidí, z níž vyčnívali dva policisté na koních. Nějaká demonstrace, pomyslel si. K zahajovacím projevům zbývalo ještě dost času. Obrátil se.

V nedalekém parku smetl z lavičky sníh. Usedl. Najednou se mu z rozčilení udělalo špatně. Uvědomil si dosah nadcházejícího zápasu.

Lasker byl už šestnáct let mistrem světa. Ani jednou mu nezhrozilo nebezpečí, že by mohl o titul přijít,

ani jednou se nedostal do situace, že by ve vyzývacím zápase prohrával. Učenec, matematik a filozof. Každý hráč šachu znal jeho spis Boj. Kdo byl Carl Haffner, že se chtěl tomuhle muži stavět na odpor? Mohl se vykázat několika prvními místy, několika nerozhodnými duely. Jeden vyhrál, před šesti lety s Janowským. Teď nastupoval proti Laskerovi. Jeho úkolem bylo porazit mistra světa v zápase na deset partií, z nichž musel jako vyzývatel vyhrát o jednu víc než jeho soupeř. Bude-li stav na konci vyrovnaný, zůstane titul Laskerovi. Takové byly Němcovy podmínky.

Carl zabořil obličej do dlaní a bezmocně se obracel na lavičce sem a tam. Najednou pocítil až fyzickou bolest z obavy, že v nastávajícím souboji podlehne. Přál si, aby žádnou z partií neprohrál. Kdyby ani jedna nepřinesla rozhodnutí, ať si pak Lasker klidně zůstane mistrem světa! Hlavně nesmí ani jednou podlehnout!

Ztěžka dokráčel do šachového klubu. Pokaždé, když se posadil k šachovnici, bylo mu skoro jedno, jestli partii vyhraje nebo zremizuje. Jen porážky těžko překonával. Po prohraném zápase se cítil malý a bezmocný, nehodný podat soupeři ruku.

Davu lidí si povšiml, až když ho začal unášet proud. Poznali ho. Znenadání ho obklopila skupina nadšenců. Křičeli mu do ucha a přáli hodně štěstí, poplácávali ho po zádech a tlačili se na něho, až dostal strach. Policisti na koních se snažili zjednat pořádek. Lidé skandovali jeho jméno: Haffner!

Ještě nikdy takový rozruch nezažil. Nohama se skoro nedotýkal země, ale bylo nemožné v takové tlačenci

upadnout. Zdálo se mu, že se udusí, a už ani nevěděl, kudy se vchází do klubu. Lidé se chystali zdvihnout ho na ramena. Vtom si davem proklestili cestu Fähndrich a šlachovitý mistr Wolf, vzali Haffnera pod paží a proklestili mu cestu špalírem k herní místnosti.

V klubu ovšem nebyl vír o nic menší. Lidé postávali na židlích, křičeli a tleskali. Carlova eskorta potřebovala dobře deset minut na to, aby překonala patnáct metrů k separé, za jejímiž dveřmi se organizátoři zabarikádovali.

„Proč jste nešel zadním vchodem?“ zeptal se ho Fähndrich, když se mu po krátkém přetlačování podařilo přirazit dveře.

„Asi na tohle nebyl připraven,“ poznamenal Arnold Mandl, předseda Vídeňského šachového klubu. „Ostatně my taky ne. Hummel to odhadl na tři sta lidí, a je jich čím dál víc!“

Baron Rothschild, nejbohatší muž Evropy a nejvýznamnější šachový mecenáš monarchie, stiskl Carlovi ruku. „Tak jak se cítíte jako hrdina?“

Carl sebou na židli, kterou mu přistrčili, lehce škubl. Baronovo oslovení mu bylo stejně jako celé to srocení trapné. Požádal o sklenici vody. Teprve pak pohlédl na svého protivníka.

Lasker seděl u okna. Prsty pohodlně opřené ruky bubnoval o sklo a svýma temnýma jestřábíma očima Carla upřeně pozoroval. Většinou si dával záležet na nápadně ležérním oblečení. Toho dne měl na sobě špatně padnoucí oblek. Ale zato v klopě mu svítila ozdobná jehlice. Nehledě na bubnování prsty dával najevo

nadřazený klid, jako by celou situaci včetně zasedacího pořádku sám zaranžoval. Usmál se. Carl povstal, požádal Laskera o prominutí za svou nezdvořilost a potřásl si s ním rukou.

Předseda Mandl zkonstatoval, že všichni důležité aktéři zápasu jsou přítomni. Své oslovení musel pronést silným hlasem, neboť lidé před dveřmi dál vyváděli. Po Mandlovi promluvil Rothschild. Ani další funkcionáři si nenechali ujít příležitost k proslovu.

Všechna ta květnatá slova Carl nevnímal. Jeho duch se už vznášel v oné oblasti bez pevnějších kontur, již slovo soustředění popisuje jen velmi nedostatečně a která je něčím víc než pouhou mobilizací všech duševních sil, spíš nutností uvědomit si sebe sama. K losování, kdo bude hrát v první partii s bílými, ho museli třikrát vyvolat.

Naopak Lasker vypadal nevzrušeně. Také on se ve svém proslovu obrátil ke shromážděným, vyzdvihl sportovní hodnotu utkání, vychválil soupeře a poděkoval organizátorům. Ale ani z jeho slov neproniklo nic ke Carlovu sluchu.

Tím skončila formální část. Někteří z přítomných se vzdálili, aby lidem v sále předvedli demonstrační šachovnice. Na těchto šachovnicích s funkcí a rozměry vývěsních tabulí měli různí vybraní mistři komentovat pro publikum každý tah a zvažovat šance obou soupeřů. Nápor přede dveřmi se trochu zmírnil.

V zasedací místnosti byl otevřen bufet. Lasker se k chlebíčkům a sektu moc neměl. Trávení neprospívá myšlení. Carl se ostýchal obsloužit ze stříbrných táců.

Snědl dva chlebíčky, a i ty mu musel Fährndrich vnutit – „Jste bílý jako stěna, snězte něco, musíte!“

Sektu si Carl jen usrkl. Hlad už nepocítoval. Cin- kot skleniček, napjaté mumlání, tajemníci spolku, muži rozestavující figurky a novináři, kteří se točili po místnosti a zase mizeli, skřípot chůze po parketách, ojedinělá hektická zvolání a sonorní Fährndrichův baryton – to všechno byly stíny ze snového světa, v němž byly Carlovy smysly pouhým hostem. Hluboko v něm bylo všechno skutečné. Tam byla jeho osobnost, zmenšená na to prapůvodní a nejniternější, co se chystalo postavit se Laskerovi. Ve hře mistrů je pravda, řekl Lasker, na šachovnici nelze nic skrývat: člověk je tam jako nahý.

Carl se musel zbláznit, že na souboj s tímhle mužem přistoupil.

Hra začala v oddělené místnosti. Přístup do ní měli pouze sekundanti, rozhodčí a několik vyvolených. Předseda Mandl předtím oba protivníky požádal, aby se ukázali publiku.

Lasker rád vyhověl. Se vztyčenou hlavou vyšel přede dveře a poděkoval aplaudujícím za jejich zájem. Carla k tomu museli přemlouvat. Šmátral po kravatě a kroutil si kníry, než předstoupil a zamával lidem. Jen se modlil, aby mu nevyprávěly nohy.

Ozývalo se skandování, lidé rytmicky podupávali nohama. Předseda Mandl je uklidňoval. Soustředění mistrů, třebaže se spolu střetnou ve vedlejší místnosti, nesmí utrpět sebemenší úhony. Chtěl ještě něco dodat, ale baron Rothschild ho s úsměvem zatahal za ruku. Byl čas.

S ulehčením, že řečnění skončilo, vydal se Carl spěšnými kroky po noblesním běhounu do místnosti, kde se mělo hrát. Rozhodčí zopakoval pravidla týkající se času na rozmyšlenou, popřál oběma protivníkům štěstí a uve- dl Carlovy hodiny do pohybu. Lasker a Haffner si přes šachovnici potřásli rukama. Carl zahájil královským pěšcem. V tom okamžiku někdo vrazil do místnosti.

„Stop! Přestaňte!“ zvolal neznámý muž. „Potřebuju fotografii!“

Sekundanti se už už chystali na vetřelce vrhnout. Zbláznil se, nezná snad zvyklosti šachové hry? Vždyť tady se hraje o mistra světa!

Muž trval na svém, právě že jde o titul mistra světa. Jemu je ostatně úplně jedno, jestli se bojuje o mistra v dloubání v nose, plivání do dálky nebo o šachový trůn, on si přeje udělat fotku. Představil se jako Rainer Lothar z Vídeňské tiskové agentury.

Když to pošeptali rozhodčímu, nerozhodně pokýval hlavou. Agentura to byla důležitá. Jestli by tedy...

Lasker s úsměvem prohlásil, že se rád nechá vyfotografovat. Ani Carl neměl námitek.

Se samolibým úsměvem si Rainer Lothar postavil aparát. Zavelel vedení turnaje i hráčům, jak se mají rozestavět, a stiskl spoušť. Místnost zaplnil pach síry. Fotograf rozdal vizitky a rozloučil se. Sekundanti i rozhodčí pobíhali bezdůvodně sem a tam. Až když byl opět nastolen klid, uvědomil si Carl, že během reportérova přepadení zapomněl stisknout dvojité hodiny a spustit tak Laskerův čas. Tak ztratil patnáct minut svého času na rozmyšlenou. Ale vzdal se protestu.

Zahájení sehráli, jak se říká, spatra. Všechno bylo dávno známé, nad reakcí na soupeřův tah se nepotřebovali ani vteřinu rozmýšlet. Jako první se od stezky teorie odchýlil Lasker. Carl se zamyslel. Lasker si zapálil cigáro a zadíval se upřeně na Carlovo čelo.

Že byl ale tenhle Haffner podivín! Když vstoupil do šachového klubu, vzrušením se ani neudržel zpříma. Během slavnostního zahájení ze sebe nedostal slovo. Uvítal ho jásot velkého množství lidí, ale on by byl snad nejraději zalezl pod koberec. A nakonec se ještě nechá od reportéra obrát o vzácný čas na rozmyšlenou. Těžko uvěřit, že takováhle povaha hraje o nejvyšší šachové posvěcení.

A taky je s podivem, že se od začátku partie nepohnul a sedí tu jako balvan. Vyzařovala z něho jistota, která mu jinak nebyla vlastní. Šachy tu hrál celý člověk, ne jen jeho mozek. Povaha se přece nemění s náladou! Tu Haffnerovu rozpolcenost je třeba pochopit. Pak bude možné ho porazit.

Dosud na sebe narazili sedmkrát. Tři partie Lasker vyhrál, tři skončily remízou a jednu pro sebe rozhodl Rakušan, to bylo v roce 1904 v Cambridge Springs. Jen pozor, toho jemného člověka nepodceňovat. Ale skutečné nebezpečí tu nehrozí.

V kuřáckém salonku, vedle demonstračních šachovnic a v tichých výklencích postávali mistři a odborníci a dohadovali se, jak celý souboj dopadne. Bylo jen málo těch, kteří dávali vyzyvateli šanci. Už jen těsná prohra, soudilo se, tak čtyři ku šesti, by znamenala slušný Haffnerův úspěch. Většina tipovala sedm ku

třem nebo osm ku dvěma pro Laskera. Jediný Hummel byl přesvědčen o Haffnerově vítězství. „Haffnera prostě nemůže porazit!“ opakoval neustále. „Slibuju vám: Haffner minimálně jednou vyhraje, možná i dvakrát, ale Laskerovi se to nepodaří! Mistrem světa se stane Haffner!“

Hummel se vsadil se starým Juliem Thirringem o pět stovek, že Haffner vyhraje. „Kdo nevsází na našeho mistra, je mizera a lump!“ volal. „Kde zůstali optimisti?“

Z herny sem pronikaly uklidňující zprávy. Oba protivníci se dobře kryli. Žádnému se nedařilo poodkrýt u druhého slabinu. Haffner se dostal do své hry. Po čtyřech hodinách byla partie podle programu přerušena. Nikdo neměl výhodu. Protože mistr světa využil svého práva na oddechový čas, bylo pokračování partie stanoveno na přespráší den.

Carl opustil klub zadním východem, dokonce i jeho sekundant ho začal postrádat, až už bylo pozdě. Bez doprovodu si to namířil temnými ulicemi rovnou domů. Kamenné zdi jeho ošuntělého bytu byly jako z ledu. Usnul oblečený. Zdálo se mu o různých postavech a abstraktních plánech.

Že přišlo tolik diváků, nezpůsobil jenom Hummelův článek. O události psaly téměř všechny noviny. V některých z nich vytlačil šachový souboj z titulků dokonce otravu v Semmeringu. Mnohé listy, které dosud přisuzovaly šachu podřadnou roli, nabídly proslulým

mistrům, aby zápas komentovali v jejich šachovém koutku. Všichni se snažili získat názor soupeřů.

Zatímco Lasker byl s každým ochoten mluvit a sám psal za obrovské honoráře články, nikomu se nedařilo získat Haffnerův komentář. Nikdo ani nevěděl, kde se zdržuje. Doma nebyl. Jeden obzvlášť ctižádostivý reportér navštívil nejen Haffnerovu matku, ale i jeho nevlastní sestru Linu Bauerovou. Marně. Novináři, kterým byly jinak šachy úplně cizí, předhazovali vídeňskému mistru, který si vzal do hlavy, že si bude hrát s tiskem na schovávanou, že má prazvláštní manýry.

Mezitím Hummel dál bušil v Neue Freie Presse do bubnů, aby Haffnerově podpoře davu propůjčil křídla. Přerušená partie je vyrovnaná, napsal, a to byla nejstřízlivější a asi jediná objektivní věta jeho článku. Nezalekl se srovnání s biblickým Davidem, jenž zabil Goliáše. Vytasil se vzpomínkou na Radetzkého a prince Evžena. Vyzýval Vídeňáky válečnickými hesly, aby pomohli jednomu ze svých, a měl ve spojení s umírněnějšími kolegy úspěch. K pokračování partie se dostavilo ještě víc zvědavců. Tentokrát policejní kordon dav zvládl.

Lasker už byl dávno na místě, když dorazil Carl. Reportéři tentokrát střežili i zadní vchod. Carl je od sebe nedokázal odstrčit, přestože už byl nejvyšší čas objevit se v herní místnosti. Z nesnází ho opět vysvobodil Fähndrich.

Carl se celý udýchaný posadil k šachovnici. Rozhodčí rozpečetil obálku obsahující Laskerův odvetný

tah. Ten byl proveden a Carlovi počaly běžet hodiny. Následovaly rychlé krátké výměny. Lasker se ponořil do úvah. Zjevně počítal s jiným pokračováním.

Carl strávil téměř celý minulý den na ulici. Po pár hodinách spánku ho probudil chlad. Po okně se plazily ledové květy. Pocítil svíravý hlad, který hra předtím zahнала. Nemohl se ani umýt, protože z kohoutku na chodbě netekla voda. Musel se zahřát chůzí.

Přemýšlel, nemá-li zajít za Linou nebo za matkou. Na to ale bylo příliš brzy. Po několika hodinách procházení se mu začala slabostí točit hlava. Neměl sil věnovat se s náležitou pozorností Lině ani matce, a nezdvořilý být nechtěl. Místo toho zaklepal na dveře Vídeňského šachového klubu.

V sále odstraňovala rota uklízeček stopy po předěšlém dni a Carl, vyčerpaný dlouhým procházením a hladem, požádal tajemníka spolku, zda by si mohl v jedné z vedlejších místností odpočinout. Když se probudil, čekalo ho překvapení. Poslíček z banky odevzdal v sekretariátu honorář, který mu náležel z posledního vydání Deutsche Schachzeitung. Za to si mohl dovolit se v nedalekém hostinci trochu posilnit.

Domů dorazil pozdě. Reportér, který pronikl až k Lině a Carlově matce, už dávno vyklidil před jeho domem pole.

U demonstračních tabulí si lidé kladli otázku, co Laskerovo váhání znamená. Dostal se snad mistr světa do úzkých?

Přišla zpráva o jeho tahu – Haffner odpověděl obratem. Po několika dalších tazích mistr Albin u jedné z tabulí oznámil, že vyzyvatel dosáhl jisté převahy. Nadšení bylo veliké. Tajní radové a vysocí důstojníci, kteří v životě nesehráli ani pět šachových partií, vystoupili na židle a tleskali.

Ještě o pár tahů později přešlapovali mistři u demonstračních tabulí z nohy na nohu. Haffner měl o pěšce víc. Ale byla to dostatečná výhoda? Nebyla jeho pozice dvousečná? Nikdo, ani Albin či některý z ostatních komentátorů, se neodvážil publiku oznámit, že Haffner by mohl podle všeho zvítězit. Jako by se všichni obávali, že nějakou úspěchaností ovlivní Rakušanův osud v jeho neprospěch.

Ale publikum se nedalo oklamat. Haffner si stojí na výhru, bylo slyšet zprvu za oblaky cigaretového dýmu, do nichž se halili mistři, pak u stolů a ve foyeru, a nakonec i na ulici. Kdo by ovšem řekl, že lidé začnou oslavovat ještě víc, byl by zklamán. V sále bylo slyšet i lžičku míchající kávu. Na ulici, kde byla rovněž postavena jedna z demonstračních tabulí, v davu nikdo ani nehlesl, nikdo se nepohnul. V sále se míhaly pohledy od tabulí ke dveřím, jimiž vcházel posel s dalším tahem.

Hummel seděl v sále u stolu, který byl rezervován jen pro něho, a nikoho k sobě nepouštěl. Jednou rukou si podepíral bradu, druhá svírala kapesník. Čas od času si osušil čelo. Bez pohnutí zíral na tabuli. Nejraději by zašel do místnosti k hráčům, aby nebyl odkázán na posla – jemu byl přece přístup povolen. Ale napětí ho zcela ochromovalo a poutalo k židli.

Ve chvíli, kdy pohlédl do tváří kolem, které se zdály tak vzdálené realitě, všechno pochopil. Těm lidem nešlo o to, že titul mistra světa v šachu mohl putovat do Vídně. Jistě, byla to potěšitelná, nicméně vedlejší vyhlídka. Jim ale nešlo o šachy. Většině těchto čumilů bylo španělské zahájení či odmítnutý dámský gambit naprosto lhostejné, stejně jako filozofie, která se v určitém stylu hry skrývala. Někteří z nich nevěděli o šachu víc, než jak se tahá figurkami. Pro některé byly šachy naprostou záhadou. Požitek, jaký hra obou mistrů nabízela, nedokázali vnímat. Ale co je sem dohnalo? Byl to samotný souboj. Jak to říkal ten fotograf? Bylo mu jedno, zda se hraje o mistra v dloubání v nose nebo o šachový trůn. A stejně tak to taky brali tihle lidé, zatímco zírali na demonstrační tabule jako na orákulum. Šlo jim o zápas, o vítězství nebo prohru a – o odpověď. Druh zbraní nehrál roli. Lidé chtěli bez vlastního rizika sledovat podobný střet, jakému byli sami v každodenním životě nedobrovolně vystavováni. Zápas, jehož pravidla, jak se domnívali, znali, a který měl na rozdíl od konfliktů v životě jasné kontury. V životě věděl člověk jen zřídka, zda nějakou hru vyhrál. A nevěděl, kdo se za jejími pravidly skrývá. To bylo nejhorší.

Hummel zpozoroval, že lidé kolem povstávají. „Co se děje?“ zvolal. Spěchal k tabuli.

„Přerušeno,“ prohlásil mistr Albin.

„Už zase? Laskerovy podmínky! Vždyť je to samá pauza!“

Albin pokrčil rameny. „Co se dá dělat? Pokračování za půldruhé hodiny.“

Hummel stiskl Albinovi ruku a vydal se hledat Haffnera. Našel ho ve foyeru obklopeného několika mistry, ale obyčejní diváci ho nerušili. Vypadal uvolněně. Měl vstřícný, jistý pohled a přátelsky odpovídal na každou otázku po dalších možných variantách. Přirozeně chtěl každý vědět, jak sám posuzuje pozici. Haffner věřil, že partii dokáže zremizovat.

„Jak zremizovat? Vy přece vyhrajete!“

Haffner chytil Hummela za ruku. „Drahý mistře,“ řekl. „Vám by se možná opravdu podařilo tu partii vyhrát. Takové pozice vám vyhovují. Já raději vyčkám.“

Hummel a ostatní ho zasypali variantami. Haffner bezděčně o krok ustoupil. Požádal je, aby pochopili, že je musí na chvíli opustit. Chtěl se krátce projít na čerstvém vzduchu. Mistři mu popřáli hodně štěstí a vrhli se ke stolku, na kterém už Weiss s Wolfem analyzovali přerušenou pozici. O několik chvil později se u nich objevil Fähndrich s občerstvením a ptal se po Haffnerovi.

U dveří se srazil s jakousi dámou. Popadla ho za paži a chtěla vědět, kde by našla Carla Haffnera.

„Kdy se vrátí? Může mě s ním někdo seznámit?“

Fähndrich se rozhlédl po sále. Ukázal na Mandlovu prošedivělou hlavu. „Tamhle ten. To je předseda. Omluvte mě.“

Mandl si vykračoval sálem jako hostitel na plese. Přitukával si skleničkou sektu s prominentními hosty. Když před něho dáma předstoupila, potěšeně zdvihl obočí. „Vážená paní, jste první ženská bytost, která poctila toto utkání svou návštěvou.“

„No a? Chcete mě snad někde vystavit?“

Mandl sebou trhl. Dáma se pousmála. Bez ostychu mu pohlédla do očí. „Neurazte se, pane předsedo – jste přece předseda?“

Mandl se zmateně uklonil.

„Já na okázalosti moc nedám. Jmenuji se Feiertanzová. Přišla jsem, protože chci poznat šachistu Carla Haffnera. Řekli mi, že vy byste nás mohl představit.“

Mandl vyslovil své jméno. Jistě, velmi rád dámu s panem Haffnerem seznámí. Je snad paní mistrovou obdivovatelkou? Neudělalo by jí dobře menší občerstvení? Když paní Feiertanzová na obě otázky odpověděla záporně, zavedl ji Mandl do hrací místnosti. Přistavil jí židli a vymínil si u rozhodčího výjimečné svolení, aby mohla být hře přítomna.

Cestou zpátky do sálu se dohadoval, kdo ta dáma může být a co asi po Haffnerovi chce. Byla snad až trochu moc velká a štíhlá a ne zrovna elegantně oděná, zato však oplývala přirozenou krásou a nepopíratelným šarmem. Její přátelskou sebejistotu měl za koketerii. Něčím se od jiných žen lišila. Nebylo obvyklé, aby se samotná žena bez doprovodu takhle toulala městem, nota bene v tak pozdní hodinu. Lehká ženská, pomyslel si. Herečka. Ale možná prostě jen nějaká bláznivka.

Před pokračováním partie se nenaskytla příležitost, jak Haffnera s paní Feiertanzovou seznámit. Haffner se dostavil na poslední chvíli. Nebylo už možné ho rušit. A dáma si mohla považovat, že sedí přímo

v hrací místnosti. V sále opět nezbyla jediná volná židle. Tucty lidí mrzly u demonstračních tabulí, kolem nichž byly rozestavěny pochodně. Baron Rothschild musel opakovaně telefonovat s vídeňským policejním prezidentem, s nímž hrával taroky a který měl sto chutí nechat ulici vyklidit.

Lasker přišel o druhého pěšce. Komentátoři varovali před předčasným jásotem. Šlo o dobře propočítanou, grandiózní Laskerovu oběť, která ho měla udržet ve hře. Sál tohle mínění nesdílel. V předrážděné atmosféře trvali laikové na železném pravidle, že dva pěšci navíc věští bezpečné vítězství. Skupina mladých důstojníků kavalerie, kteří táhli od jedné kořalny ke druhé a do klubu je zavedla bujará nálada, si ve foyeru připíjeli šampaňským na výhru. Věřili, že po tomhle vítězství bude titul mistra světa pro císaře jistý, přičemž stěží rozeznávali rozdíl mezi šachem a dámou. Když uslyšeli, že Haffner přistoupil na remízu, neskrývali rozmrzelost. Pod jejich holínkami praskaly sklenky, láhve létaly proti zdi, jejich řádění podlehl stůl i dvě židle, a než veselá cháska vypochoďovala ze sálu, dostalo se několika nezúčastněným en passant pár pohlavků.

Proud lidí valících se do hrací místnosti zabránil Mandlovi, aby hned po skončení Haffnera s neznámou dámou seznámil. Svěřil paní Feiertanzovou do Thirringovy péče a spěchal k šachovnici.

S rozpačitým výrazem se vrátil. Haffner zmizel zadním východem. Snad se ještě Fährndrichovi, který vyběhl na ulici, podaří Haffnera přesvědčit k návratu.

Paní Feiertanzová mu s pobaveným úsměvem nic nevyčítala. Aby jí zkrátil čekání, objednal předseda kávu a jablečný závin a požádal dámu o dovolení vyptat se jí na povahu jejího zájmu o Haffnera.

